

ΣΧΟΛΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Μονάδα Ποιότητας και Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου

Τμήμα Γ΄

Οκτώβριος 2024

Σχολική Διαμεσολάβηση

Μαρία Νίκα, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ
Σταυρούλα Βούρβουλη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ
Χριστίνα-Ερριέττα Συκά, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Μονάδα Ποιότητας και Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου

Τμήμα Γ΄ Επιμόρφωσης & Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου και Εκπαιδευτικών,
Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οκτώβριος 2024

Το παρόν υποστηρικτικό υλικό περιλαμβάνει μια συνοπτική σύνθεση προτάσεων και οδηγιών αναφορικά με τη διαδικασία της «Σχολικής Διαμεσολάβησης» αποσκοπώντας κυρίως στην παρουσίαση χρήσιμων πρακτικών σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων στο πλαίσιο εφαρμογής των διαδικασιών της αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων.

Σύμφωνα με την Υ.Α. υπ' αρ. 41207/ΓΔ4/2024 (ΦΕΚ 2404/Β/22-4-2024) «Ρύθμιση θεμάτων σχετικών με τις δράσεις και τα προγράμματα που εκπονούνται για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού», τα σχολεία καλούνται να υλοποιήσουν δράσεις υποστήριξης μαθητών/τριών και των οικογενειών τους αναφορικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς.

Η αναγκαιότητα του συγκεκριμένου υλικού πηγάζει και από το άρθρ. 31, παρ. 1 της Κ.Υ.Α. υπ' αρ. 10645/ΓΔ4/2018 (ΦΕΚ 120/Β/23-1-2018), όπως τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α. υπ' αρ. 139101/ΓΔ4/2018 (ΦΕΚ 3674/Β/28-8-2018) και ισχύει, το οποίο αναφέρεται στα «Παιδαγωγικά μέτρα και ενέργειες παιδαγωγικού χαρακτήρα», ως εξής: «Ο Σύλλογος Διδασκόντων έχει την παιδαγωγική ευθύνη να προβαίνει σε ενέργειες και να εφαρμόζει πρακτικές για τη δημιουργία στο σχολείο του κλίματος που απαιτείται για την υλοποίηση των στόχων της εκπαίδευσης και για τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών έτσι, ώστε να σέβονται τους διαφορετικούς ρόλους και να αναγνωρίζουν την ανάγκη τήρησης των κανόνων. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να χρησιμοποιεί όλους τους διαθέσιμους τρόπους (π.χ. συμβουλευτικές συναντήσεις με τις υποστηρικτικές εκπαιδευτικές δομές, διαδικασία διαμεσολάβησης) για την αντιμετώπιση κάθε παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς».

Σχολική Διαμεσολάβηση

Η Διαμεσολάβηση αποτελεί μία διαδικασία ειρηνικής επίλυσης διαφορών με βάση τον διάλογο και την κατανόηση αλλά και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την εξεύρεση λύσεων που ικανοποιούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Η Σχολική Διαμεσολάβηση είναι μία μέθοδος πρόληψης της ενδοσχολικής βίας, η οποία επικεντρώνεται στη διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν ανάμεσα στους μαθητές/τριες.

Πρόκειται για μια δομημένη διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας οι δύο εμπλεκόμενες πλευρές με τη βοήθεια διαμεσολαβητή κατανοούν τι συνέβη και συζητούν για την επίλυση της σύγκρουσης προτείνοντας λύσεις σε ένα διαμορφωμένο περιβάλλον αμοιβαίας εμπιστοσύνης και λαμβάνοντας υπόψη τις επιμέρους ανάγκες και ιδιαιτερότητες των εμπλεκομένων.

Για την επίλυση μιας σύγκρουσης απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατανόησή της και στη συνέχεια η ανασύνθεσή της σε ένα νέο πλαίσιο, το οποίο χαρακτηρίζεται από αίσθημα ασφάλειας, θετική αναγνώριση και ισοτιμία.

Η Σχολική Διαμεσολάβηση από συνομήλικους/ες αποτελεί μία εναλλακτική πρακτική στο παραδοσιακό σύστημα επίλυσης συγκρούσεων και απόδοσης ευθυνών και τιμωριών από εκπαιδευτικούς. Με τη μέθοδο αυτή οι εμπλεκόμενοι/ες μαθητές/τριες προσφεύγουν οικειοθελώς στους/στις συνομήλικους/ες διαμεσολαβητές/τριες και ακολουθώντας με τη βοήθειά τους μία συγκεκριμένη διαδικασία, ερευνούν τα αίτια της σύγκρουσής τους και συνεργάζονται για την εξεύρεση αμοιβαίας λύσης, την οποία δεσμεύονται να τηρήσουν.

Η συνεισφορά της σχολικής διαμεσολάβησης στην εκπαιδευτική διαδικασία

Στη διαμεσολάβηση επιδιώκεται η μέγιστη ικανοποίηση των εμπλεκόμενων πλευρών μέσα από ένα δίκαιο αποτέλεσμα.

(Pynchon, 2012)

Η σχολική διαμεσολάβηση αποτελεί μια πρακτική ειρηνικής επίλυσης των διαφορών και των συγκρούσεων μεταξύ των μαθητών/τριών στο σχολείο και εντάσσεται στο πλαίσιο της «επανορθωτικής δικαιοσύνης».

Διέπεται από τον εθελοντισμό, την ισότητα, την εχεμύθεια και την εμπιστοσύνη και αποσκοπεί στην επανόρθωση μιας δυσμενούς συνθήκης και την αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών.

Τα οφέλη της σχολικής διαμεσολάβησης

Για τους/τις μαθητές/τριες

- καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και στρατηγικών για τη διαχείριση συγκρούσεων μέσα και έξω από το σχολείο
- ανάπτυξη αυτογνωσίας και αυτοπεποίθησης
- ενεργοποίηση της ενσυναίσθησης κατανοώντας τα προβλήματα που απασχολούν τους/τις συμμαθητές/τριές τους
- ανάληψη ατομικής ευθύνης για τη διασφάλιση θετικού κλίματος στο σχολείο

Για τη σχολική μονάδα

- οικοδόμηση ισχυρών σχέσεων συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης
- ανάπτυξη αποτελεσματικών τρόπων διαχείρισης των μικροσυγκρούσεων
- έμφαση στις αξίες της δημοκρατίας και της συνεργασίας των μαθητών/τριών με τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής τους μονάδας
- προώθηση του παιδαγωγικού ρόλου του σχολείου

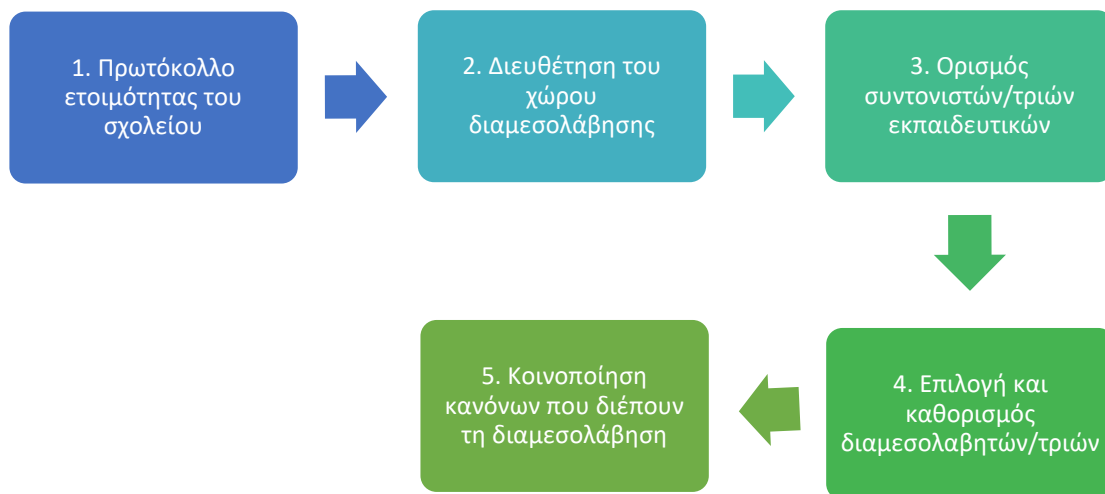
Για τη μαθησιακή διαδικασία

- ανάπτυξη χρήσιμων επικοινωνιακών εργαλείων
- διευκόλυνση της μαθησιακής διαδικασίας μέσα σε ένα εποικοδομητικό και δημιουργικό σχολικό περιβάλλον

Η σχολική διαμεσολάβηση διέπεται από αρχές, ειδικούς στόχους και προϋποθέσεις

Αρχές	Ειδικοί στόχοι	Προϋποθέσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Αμεροληψία. Οι διαμεσολαβητές/τριες οφείλουν να λειτουργούν αντικειμενικά και να είναι απαλλαγμένοι/ες από προκαταλήψεις και στερεότυπα. • Εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα της διαδικασίας. Ό,τι λέγεται κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης δεν αναφέρεται πουθενά, εκτός κι αν πρόκειται για κάτι πολύ σοβαρό. Η εμπιστευτικότητα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη ειλικρινούς και γόνιμου διαλόγου. • Εθελοντικός χαρακτήρας. Κανείς/καμία δεν συμμετέχει στη διαμεσολάβηση χωρίς τη θέλησή του/της. • Σεβασμός στην έκφραση της οπτικής κάθε πλευράς ανεξάρτητα αν η άλλη συμφωνεί ή όχι με αυτή. • Ισοτιμία μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών, συμπεριλαμβανομένου και του/της διαμεσολαβητή/τριας, στοιχείο που διασφαλίζει τον σεβασμό και την υποστήριξη όχι μόνο του θύματος αλλά και του δράστη. Η ισοτιμία εξασφαλίζεται μέσω της ουδέτερης στάσης του/της διαμεσολαβητή/τριας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η μείωση των εντάσεων και των συγκρούσεων στο σχολείο. • Η ενίσχυση των φιλικών σχέσεων. • Η μείωση της παραβατικότητας και των τιμωρητικών πρακτικών. • Η ανάπτυξη και η ενίσχυση κλίματος συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες επιλύουν τις διαφορές τους αυτόνομα, δημιουργικά και εποικοδομητικά. • Η ενδυνάμωση της ατομικότητας και της ισότητας. • Η εύρεση κοινά αποδεκτών και δίκαιων λύσεων στις διαφορές. • Η ανάπτυξη στρατηγικής για τη διαχείριση μελλοντικών προβλημάτων. • Η βελτίωση της ποιότητας της σχολικής καθημερινότητας των μαθητών/τριών και γενικότερα του σχολείου. • Η ένταξη του θύτη στον κοινωνικό ιστό του σχολείου, χωρίς στιγματισμό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ενεργητική συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας σε αντίθεση με τις παραδοσιακές πρακτικές στο πλαίσιο των οποίων η επίλυση της σύγκρουσης γίνεται μόνο από τη διεύθυνση του σχολείου ή τους/τις υπεύθυνους εκπαιδευτικούς και σε μεμονωμένες περιπτώσεις από τον Σύλλογο Διδασκόντων. Η σχολική διαμεσολάβηση με την ενεργή εμπλοκή ολόκληρης της σχολικής κοινότητας θέτει τις βάσεις για τη δόμηση των σχέσεων σε ένα διαφορετικό επίπεδο. • Η δημιουργία «Ομάδας Υποστήριξης».

Στάδια - ενέργειες για τη σχολική διαμεσολάβηση

1. Πρωτόκολλο ετοιμότητας του σχολείου

Ένα πρόγραμμα διαμεσολάβησης, για να είναι πετυχημένο, πρέπει να υπάρχουν οι εξής παράγοντες:

- ❖ **Οικειοθελής βούληση** του σχολείου να υιοθετήσει αυτόν τον τρόπο επίλυσης των συγκρούσεων και να ορίσει τους/τις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς που θα αναλάβουν ρόλο συντονιστικό (Σύσταση Επιτροπής Διαμεσολάβησης).
- ❖ **Δέσμευση** της Διεύθυνσης του σχολείου να παρέχει κάθε δυνατή διευκόλυνση στους συντελεστές για την επιτυχή διεξαγωγή του προγράμματος (π.χ. προμήθεια υλικών, διάθεση ωρών, χώρου για διαμεσολάβηση, συμμετοχή σε εκπαιδευτικά σεμινάρια κ.λπ.)
- ❖ **Πρόγραμμα ενημέρωσης** των μαθητών/τριών-διαμεσολαβητών/τριών καθώς και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ενημέρωσης των γονέων/κηδεμόνων. Οι μαθητές/τριες-διαμεσολαβητές/τριες χρειάζονται (ειδικά κατά τα πρώτα στάδια) συνεχή ενίσχυση και υποστήριξη, η οποία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την εμπλοκή των εκπαιδευτικών και των γονέων/κηδεμόνων.
Σημείωση: Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενημερώνονται μέσω προγραμμάτων Αγωγής Υγείας ή άλλων σχετικών σεμιναρίων. Επίσης μπορούν να πιστοποιηθούν ως διαμεσολαβητές/τριες σε Κέντρα Διαμεσολάβησης.

2. Διευθέτηση του χώρου διαμεσολάβησης

Οι συναντήσεις των διαμεσολαβήσεων γίνονται εντός σχολικού ωραρίου, σε καθορισμένο χώρο, ο οποίος τίθεται στη διάθεση της ομάδας διαμεσολάβησης. Ο χώρος ενδείκνυται να είναι κλειστός και όχι υπαίθριος.

3. Ορισμός συντονιστών εκπαιδευτικών

Ο ορισμός του/της εκπαιδευτικού-συντονιστή/τριας καθώς και του/της αναπληρωτή/τριας εκπαιδευτικού-συντονιστή/τριας προϋποθέτει:

- ❖ προσωπικό ενδιαφέρον για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης ως τρόπο επίλυσης συγκρούσεων
- ❖ χρόνο και δέσμευση να οικοδομήσει και να διατηρήσει ένα επιτυχημένο πρόγραμμα.

Ο/Η εκπαιδευτικός – συντονιστής/τρια:

- ενθαρρύνει μαθητές/τριες να γίνουν διαμεσολαβητές/τριες.
- επιλέγει τους/τις σχολικούς διαμεσολαβητές/τριες.
- οργανώνει και συμμετέχει σε εκπαιδευτικές συνεδρίες των μαθητών/τριών (μεριμνά για εξωτερικούς εκπαιδευτές και εκπαιδευτές ή κάνει την εκπαίδευση με τη βοήθεια άλλων).
- συνθέτει λίστα διαμεσολαβητών/τριών έτσι ώστε το πρόγραμμα να λειτουργεί αποτελεσματικά.
- μεριμνά για τη διαδικασία αξιολόγησης των περιπτώσεων/περιστατικών που χρήζουν διαμεσολάβησης.
- καθιερώνει συστηματικές συναντήσεις των μαθητών/τριών - σχολικών διαμεσολαβητών/τριών, ώστε να κρατά σε επαφή την ομάδα, να υποστηρίζει τις προσπάθειές τους και να αναθεωρούν μαζί την πρόοδο και την εκπαίδευσή τους.
- παρατηρεί τους/τις διαμεσολαβητές/τριες στις πρώτες τους συνεδρίες για να διασφαλίσει ότι είναι ικανοί/ες να υποστηρίξουν αυτήν τη διαδικασία.
- βοηθά τους/τις μαθητές/τριες στον ρόλο τους, όταν έχουν δυσκολίες στη διαδικασία (αυτή η υποστήριξη παρέχεται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία).
- λαμβάνει αναφορές από τους/τις διαμεσολαβητές/τριες μετά από κάθε περίπτωση διαμεσολάβησης.
- διαχειρίζεται το αρχείο με τις περιπτώσεις διαμεσολάβησης.
- συνεργάζεται με τους/τις μαθητές/τριες-διαμεσολαβητές/τριες για τον εντοπισμό πιθανών δυσκολιών και προκλήσεων.
- Διατηρεί την επικοινωνία με τη διοίκηση του σχολείου για την πρόοδο του προγράμματος.
- Δρα ως εκπρόσωπος του προγράμματος στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινότητα.

4. Επιλογή και καθορισμός διαμεσολαβητών

Κριτήρια επιλογής των διαμεσολαβητών/τριών:

- Αντιπροσωπευτικότητα ως προς το φύλο, την εθνικότητα, το κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο, ώστε στη σύνθεση της ομάδας των διαμεσολαβητών/τριών να αποτυπώνεται το σύνολο της μαθητικής κοινότητας. Ενδείκνυται να επιλέγονται μαθητές/τριες από τις μεγαλύτερες τάξεις.
- Πρόταση των μαθητών/τριών με ψηφοφορία, κατά την οποία αποφασίζουν οι συμμαθητές και συμμαθήτριές τους.
- Πρόταση των συντονιστών εκπαιδευτικών για την επιλογή μαθητών/τριών που θεωρούν κατάλληλους/ες για αυτόν τον ρόλο.
- Οικειοθελής εκδήλωση ενδιαφέροντος με επακόλουθη επικύρωση από τους/τις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς.

5. Κοινοποίηση κανόνων που διέπουν τη διαμεσολάβηση

Ενδείκνυται να κοινοποιούνται στη σχολική μονάδα οι κανόνες που διέπουν μια καλή διαμεσολάβηση.

Κανόνες για διαμεσολαβητές/τριες:

- ✓ Είναι προσεκτικοί/κές ακροατές/τριες.
- ✓ Παραμένουν ουδέτεροι/ες και αμερόληπτοι/ες.
- ✓ Εγγυώνται ότι υπάρχει εμπιστευτικότητα και εχεμύθεια.
- ✓ Διατηρούν την εχεμύθεια, εκτός και αν διαπιστώσουν ότι κάποιος/α βρίσκεται σε κίνδυνο.

Κανόνες για διαμεσολαβούμενους/ες:

- ✓ Ακούν χωρίς παρεμβάσεις ο ένας/η μία τον/την άλλον/η.
- ✓ Εκφράζονται χωρίς κατηγορίες.
- ✓ Αποφεύγουν τις προσβολές και τους αρνητικούς χαρακτηρισμούς.
- ✓ Εστιάζουν στο πρόβλημα και όχι στα πρόσωπα κατά τη διάρκεια του διαπληκτισμού.
- ✓ Ό,τι ειπωθεί εντός της ομάδας διαμεσολάβησης είναι εμπιστευτικό.

Προϋποθέσεις για την επίλυση της σύγκρουσης:

- ✓ Να βρεθεί μια λύση δίκαιη και για τα δύο μέρη.
- ✓ Να μην περιέχει βία οποιασδήποτε μορφής.
- ✓ Να είναι ισότιμη και για τις δύο πλευρές.
- ✓ Να μπορεί να πραγματοποιηθεί.
- ✓ Να είναι μία λύση σχετική με τον συγκεκριμένο διαπληκτισμό.
- ✓ Να είναι αποδεκτή και από τα δύο μέρη.

Προτάσεις για καλή προετοιμασία και σχεδιασμό

1^η Πρόταση

Καλωσόρισμα:

Θερμό καλωσόρισμα στο πρόσωπο που έρχεται στην ομάδα για να μιλήσει (λεκτικά: π.χ. «καλωσόρισε, χαιρόμαστε πολύ που είσαι εδώ», με τη γλώσσα του σώματος: π.χ. χαμογελάμε, κοιτάμε στα μάτια, δεν σταυρώνουμε τα χέρια μας, στρεφόμαστε προς αυτήν/ αυτόν).

Διερεύνηση του γεγονότος:

- Εμπνέουμε και εγγυόμαστε την εμπιστοσύνη. Στην περίπτωση που υπάρχει πολύ σοβαρή ένδειξη ότι απειλείται η ζωή κάποιου/ας, ενημερώνουμε κάποιον ενήλικα.
- Επιδεικνύουμε ενσυναίσθηση και ενεργητική ακρόαση. Ακούμε με ενδιαφέρον, με προσοχή και σοβαρότητα.
- Προσπαθούμε να μάθουμε για αυτόν/ή που μας μιλάει, κάνοντας ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, στις οποίες η απάντηση δεν είναι μονολεκτική αλλά αναλυτική. Μαθαίνουμε να μιλάμε με βάση τις επιθυμίες, τις ανάγκες και τα συναισθήματά μας.
- Αποδεχόμαστε τη διαφορετικότητα και δείχνουμε σεβασμό.

Αναπλαισίωση:

Όταν ο/η μαθητής/τρια που ήρθε στην ομάδα διαμεσολάβησης ολοκληρώσει όσα έχει να πει, επαναλαμβάνουμε με δικά μας λόγια, σε μία περίληψη όλα όσα μας είπε.

Αίτημα προς βοήθεια:

Στο τέλος, προσφέρουμε τη βοήθεια, ρωτώντας στην αρχή και τις δύο πλευρές:

- Εσύ πώς θα ήθελες να σε βοηθήσουμε;
- Τι θα ήθελες να γίνει και τι πιστεύεις ότι μπορεί να γίνει πραγματικά;

Στη συνέχεια βρίσκουμε μία κοινή λύση και οι δύο πλευρές δεσμεύονται με ένα συμβόλαιο μη επανάληψης του περιστατικού.

Έπειτα από 5- 10 ημέρες, επανεξετάζουμε το αίτημά τους για να δούμε, αν τηρούνται οι από κοινού όροι της συμφωνίας.

Πηγή: Μενίκη Βίλμα (επιμορφώτρια στη Σχολική Διαμεσολάβηση): [Σχολική Διαμεσολάβηση: μία πρακτική πρόληψης και επίλυσης της ενδοσχολικής βίας.](#)

2^η Πρόταση

Φύλλο οδηγιών για διαμεσολαβητές

Τα στάδια της διαμεσολάβησης

ΣΤΑΔΙΟ 1

- Προετοιμάζουμε τον χώρο όπου θα γίνει η διαδικασία.
- Καλωσορίζουμε και συστηνόμαστε, αν δε γνωρίζομαστε.
- Εξηγούμε ποιος θα είναι ο ρόλος μας στη διαδικασία.
- Θέτουμε τους κανόνες της διαδικασίας.

ΣΤΑΔΙΟ 2

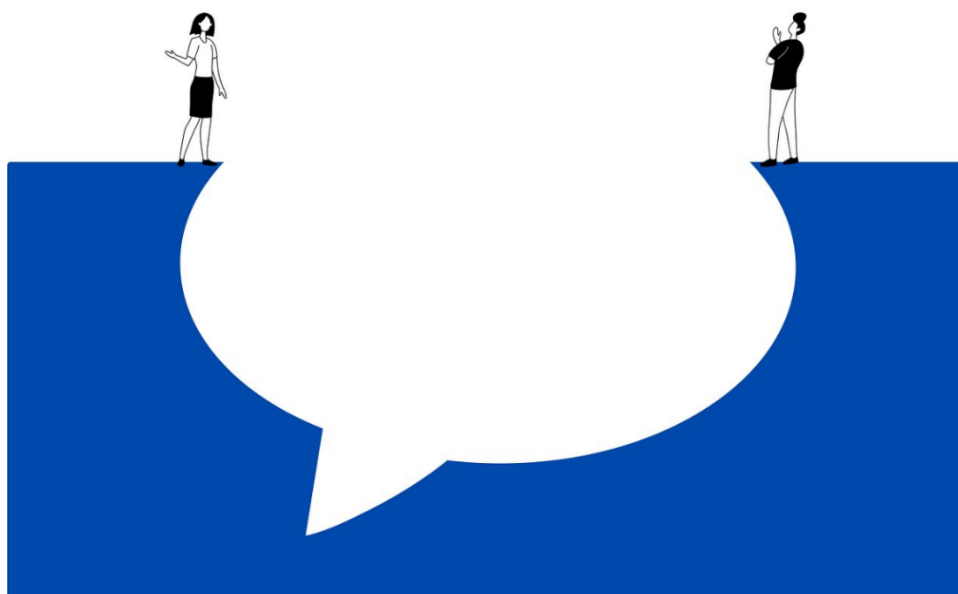
- Ακούμε προσεκτικά τι έχει γίνει (βοηθούμε με ανοικτού τύπου ερωτήσεις: Τι συνέβη; Πώς αισθάνεσαι;) και συνοψίζουμε.
- Ομαδοποιούμε τα προβλήματα που ακούστηκαν.

ΣΤΑΔΙΟ 3

- Ενθαρρύνουμε τα μέρη που βρίσκονται σε σύγκρουση να ορίσουν μόνοι το πρόβλημα.
- Ενθαρρύνουμε τα μέρη που βρίσκονται σε σύγκρουση να προτείνουν λύσεις για το πρόβλημα, ώστε να επιλεγεί μία λύση αποδεκτή και για τα δύο μέρη.

ΣΤΑΔΙΟ 4

- Ορίζουμε μία προθεσμία για την εφαρμογή της λύσης καθώς και τις λεπτομέρειες για το πώς η λύση αυτή θα εφαρμοστεί.
- Προχωρούμε στη γραπτή συμφωνία.
- Ορίζουμε την επόμενη συνάντηση, ώστε να επιβεβαιωθεί εάν η λύση εφαρμόστηκε.

Διατυπώνουμε τις ερωτήσεις, ώστε μέσα από αυτές να μπορούμε να συλλέξουμε πληροφορίες βοηθητικές για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης

Κλειστού τύπου

- Σε στεναχώρησε αυτό που συνέβη;
- Εκνευρίστηκες όταν το άκουσες;
- Σε αναστάτωσε αυτό που έγινε;
- Δεν το περίμενες;
- Νευρίασες με αυτό που έγινε;
- Φοβήθηκες;
- Είσαι σίγουρος/η ότι έγιναν έτσι τα πράγματα;
- Θυμάσαι εκείνη τη στιγμή;
- Το πιστεύεις αυτό;

Ανοιχτού τύπου

- Πώς αισθάνεσαι με αυτό που συνέβη;
- Πώς ένιωσες όταν το άκουσες;
- Πώς θα περιέγραφες τα συναισθήματά σου γι' αυτό που έγινε;
- Πώς ήθελες να αντιδράσεις, όταν το άκουσες αυτό;
- Ποια είναι η διαφορετική αντίδραση που ίσως περίμενες;
- Μπορείς να μας πεις περισσότερα για αυτό;
- Πώς ένιωσες με αυτό;
- Ποια ήταν τα συναισθήματά σου εκείνη τη στιγμή;
- Μπορείς να μας περιγράψεις τι συνέβη εκείνη τη στιγμή;
- Πες μας λίγα περισσότερα πράγματα για αυτό.
- Τι σκέφτεσαι γι' αυτό;

Πηγή: ANTIGONE: Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό, την Οικολογία, την ειρήνη και τη Μη Βία. www.antigone.gr

Συμφωνητικό μεταξύ εμπλεκομένων (ενδεικτικό)

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: _____

Η διαμεσολάβηση ζητήθηκε από τον/την:

και τον/την:

Τη διαμεσολάβηση συντόνισε ο/η:

και ο/η:

Οι μαθητές/τριες έλυσαν την αντιπαράθεσή τους και συμφώνησαν στα παρακάτω:

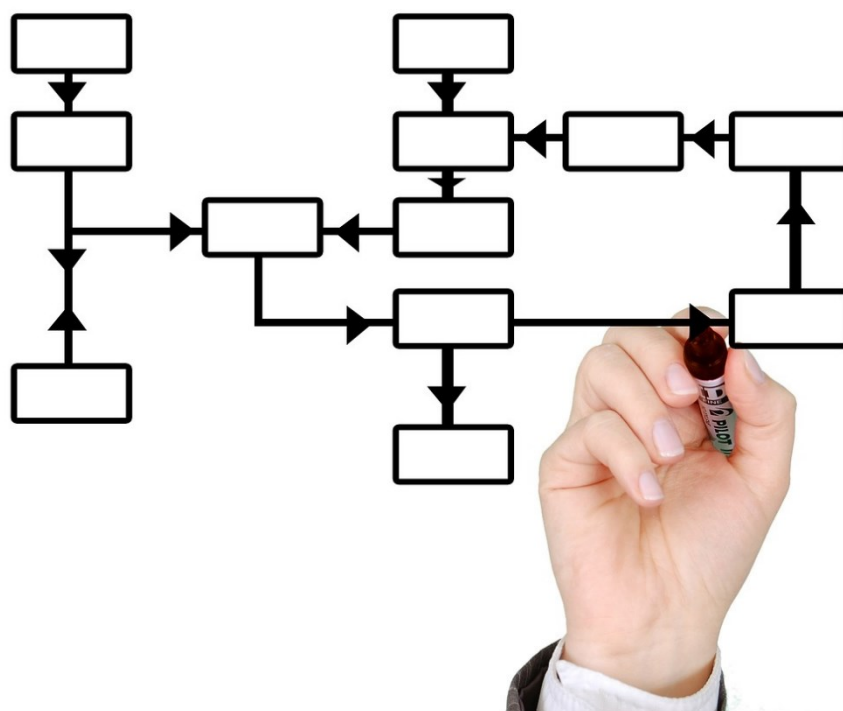
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Η επόμενη συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στις: _____

Πηγή: ΑΝΤΙΓΟΝΗ: Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό, την Οικολογία, την ειρήνη και τη Μη Βία. www.antigone.gr

Σχολική διαμεσολάβηση

Ενδεικτικά παραδείγματα σχεδίων υλοποίησης¹

¹ Τα ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν συνοπτική απεικόνιση των σχεδίων δράσης που έχουν υλοποιηθεί από τις σχολικές μονάδες στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτοαξιολόγησης (βλ. [Καλές Πρακτικές](#))

1. Τίτλος Δράσης: Σχολική Διαμεσολάβηση (Σ.Δ.)

Στόχος Βελτίωσης:

- Να συνεχιστεί ο κύκλος «ενημέρωση-εκπαίδευση-εφαρμογή» Σ.Δ. που έχει ξεκινήσει από το έτος 2021-2022. Αναλυτικά αυτό θα περιλαμβάνει ενημέρωση του συνόλου των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης σχετικά με το πρόγραμμα Σ.Δ. και εκπαίδευση εθελοντών/τριών διαμεσολαβητών/τριών της Α΄ τάξης τόσο θεωρητικά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες εκπαιδευτικούς όσο και από τους/τις ήδη ενεργούς/ές διαμεσολαβητές/τριες της Β΄ τάξης και τους/τις μέντορες διαμεσολαβητές/τριες μαθητές/τριες της Γ΄ τάξης.
- Να πραγματοποιηθεί Σχολική Διαμεσολάβηση, όπου κρίνεται αναγκαίο.
- Να διαχυθεί η τεχνική της Σ.Δ στα γειτονικά Γυμνάσια, από όπου το συγκεκριμένο Λύκειο αντλεί μαθητές. Αυτό περιλαμβάνει ενημέρωση Διεύθυνσης, συλλόγου διδασκόντων και μαθητών για τη Σ.Δ, συνεργασία με τους διδάσκοντες που θα ενδιαφερθούν να εφαρμόσουν το πρόγραμμα της Διαμεσολάβησης, ανταλλαγή ιδεών και συμπερασμάτων εφαρμογής. Εμπλουτισμός ιστοσελίδας, λογαριασμού μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Ενέργειες που υλοποιήθηκαν

Τον Σεπτέμβρη τα νέα και τα παλιά μέλη παρακολούθησαν δύο τρίωρα σεμινάρια που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για τα σχολεία μέλη του Δικτύου Σχολείων Σχολικής Διαμεσολάβησης. Ακόμα ενημερώθηκαν οι μαθητές/τριες της Α΄ Λυκείου για να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για ένταξη στις ομάδες Σ.Δ.

Τον Οκτώβρη - Νοέμβρη, ξεκίνησε η εκπαίδευση των νέων μαθητών/τριών διαμεσολαβητών/τριών. Έγιναν τρεις δίωρες συνεδρίες ολομέλειας με όλους τους διαμεσολαβητές/τριες εκπαιδευτικούς παρόντες/παρούσες, όλους τους/τις εκπαιδευόμενους/ες μαθητές/τριες της Α΄ τάξης, αλλά και τους/τις ήδη εκπαιδευμένους/ες διαμεσολαβητές/τριες από τις προηγούμενες χρονιές από Β΄ και Γ΄ Λυκείου.

Οι δύο πρώτες ήταν παρουσιάσεις της διαμεσολάβησης και η τρίτη ήταν μια εικονική διαμεσολάβηση που έγινε από έμπειρους/ες μαθητές/τριες διαμεσολαβητές/τριες σε ρόλους θύτη-θύματος-διαμεσολαβητών/τριών, σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα, παρόμοια με αυτή των πραγματικών διαμεσολαβήσεων.

Έγινε αντιληπτό από τους/τις εκπαιδευτικούς και από τους/τις ήδη εκπαιδευμένους/ες διαμεσολαβητές/τριες ότι στους/στις συμμετέχοντες/ουσες της Α΄ τάξης, υπήρχαν μαθητές/τριες που είχαν ήδη έντονη παραβατική συμπεριφορά στο σχολείο ασκώντας εκφοβισμό (bullying) σε άλλους/ες συμμαθητές και συμμαθήτριές τους, μη σεβόμενοι/ες την διαφορετικότητα και γενικά τον κανονισμό του σχολείου. Αποφασίστηκε όμως να μην αποκλειστούν από τη διαδικασία εκπαίδευσης διαμεσολάβησης μιας και είναι μια διαδικασία διαχείρισης συγκρούσεων από ομηλίκους, ενδυνάμωσης, σεβασμού στη διαφορετικότητα και σε προκαθορισμένους κανόνες της σχολικής κοινότητας.

Τον Νοέμβριο αποφασίστηκε η εκπαίδευση να συνεχιστεί σε έξι προσωρινές ομάδες των έξι ατόμων. Οι μαθητές/τριες με παραβατική συμπεριφορά αποτέλεσαν τις δύο από αυτές τις έξι ομάδες. Οι εκπαιδευόμενοι περιλάμβαναν:

- Βίντεο-Προβολή ταινίας «[Το πείραμα](#)» με καλές πρακτικές και εμπειρίες από εφαρμογή της διαμεσολάβησης σε άλλα σχολεία. Κατά τη διάρκεια της προβολής γινόταν εμβόλιμα συζήτηση με τους μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς, και ανατροφοδοτική αναπλαισίωση.

- Εργαστήριο «Ο εαυτός μου στη σύγκρουση»: όπου έγινε συμπλήρωση ερωτηματολογίου με τίτλο «Εσύ τι τύπος είσαι στη διαφωνία;» με στόχους:
 1. Οι μαθητές και μαθήτριες να «ανακαλύψουν» ποιον τρόπο διαχείρισης συγκρούσεων εφαρμόζουν συνήθως οι ίδιοι/ες σε προσωπικές τους διενέξεις.
 2. Να μπορούν να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές τεχνικές διαχείρισης των συγκρούσεων που υιοθετούν τα μέρη της σύγκρουσης και τα αποτελέσματα που αυτές επιφέρουν.
 3. Να κινητοποιηθούν, ώστε να χρησιμοποιούν θετικές τεχνικές διαχείρισης συγκρούσεων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, αναδείχθηκε ο ρόλος που κάθε ένας/μία, ως προσωπικότητα, διαδραματίζει στις συγκρούσεις με συμβολικά ονόματα-τύπους διαχείρισης συγκρούσεων. Αυτό βοήθησε στη συγκρότηση των τελικών ομάδων διαμεσολάβησης, ώστε να υπάρχει σε κάθε ομάδα διαμεσολαβητών ποικιλία τύπων.

Ως αποτέλεσμα της εκπαίδευσης δημιουργήθηκαν τέσσερις ομάδες εκπαιδευομένων-διαμεσολαβητών/τριών. Ιδιαίτερα, στις δύο ομάδες που αποτελούνταν από μαθητές/τριες με παραβατική συμπεριφορά, αξιοποιήθηκαν μόνο η βιντεοπροβολή και το εργαστήριο «Ο εαυτός μου στη σύγκρουση», έτσι ώστε να ενδυναμωθούν και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητά και ο σεβασμός των μαθητών/τριών αυτών στη διαφορετικότητα και στους/στις συμμαθητές/τριές τους και γενικά στους κανόνες της σχολικής κοινότητας.

Παράλληλα με την εκπαίδευση των διαμεσολαβητών/τριών χρειάστηκε να γίνουν και τρεις πραγματικές διαμεσολαβήσεις από τους ήδη εκπαιδευμένους/ες διαμεσολαβητές/τριες με πολύ καλά αποτελέσματα και ανατροφοδότηση. Οι αιτήσεις επικοινωνίας με διαμεσολαβητή/τρια έγιναν στη φόρμα διαμεσολάβησης που υπάρχει στον [ιστότοπο διαμεσολάβησης](#) του σχολείου.

Καθώς αναγνωρίστηκε από τους/τις εκπαιδευτικούς η ανάγκη για περισσότερο χρόνο στην εκπαίδευση, με σκοπό την υποστήριξη των παραβατικών μαθητών/τριών, αλλά και την εφαρμογή που μπορεί να βρει η διαμεσολάβηση σε Γυμνάσια που οι διενέξεις μεταξύ μαθητών/τριών είναι περισσότερες, υπήρξε [προώθηση/διάχυση](#) της δράσης με παρουσίαση που έγινε στο Σύλλογο Διδασκόντων και στον Διευθυντή σε όμορο Γυμνάσιο.

Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε

- [ANTIGONH](#) Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό, την Οικολογία, την ειρήνη και τη Μη Βία. Ένας Οδηγός για την Επίλυση Συγκρούσεων στο Σχολείο από Ομηλίκους.
- [Διαμεσολάβηση Μαθητών- Εκπαίδευση Διαμεσολαβητών ΟΜΑΔΑ ΑΜΕΣΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ.](#)
- [1ο ΓΕΛ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ](#). Παρουσίαση Σχολικής Διαμεσολάβησης.
- [Ιστότοπος Διαμεσολάβησης](#) 1ου ΓΕΛ Ηρακλείου Αττικής (με συνεχή ενημέρωση).
- [Λογαριασμός Σχολικής Διαμεσολάβησης](#) σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης.
- [Βιντεοπαρουσίαση](#) συνολική της δράσης.

Πηγή: Αξιολόγηση των σχολικών μονάδων - Καλές Πρακτικές: 1ο Ημερήσιο Γενικό Λύκειο Ηρακλείου Αττικής (2023 – 2024)

2. Τίτλος Δράσης: Σχολική Διαμεσολάβηση: Γεφυρώνοντας διαφορές, χτίζοντας γέφυρες

Στόχος Βελτίωσης

- Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/τριών
- Διαμόρφωση κλίματος αλληλοσεβασμού και εμπιστοσύνης
- Διαμόρφωση τρόπων διαχείρισης εντάσεων και συγκρούσεων
- Πρόληψη και αντιμετώπιση σχολικής βίας και εκφοβισμού
- Διάχυση των καλών πρακτικών που προέκυψαν από παρόμοιο σχέδιο δράσης που εκπονήθηκε κατά το προηγούμενο σχολικό έτος.

Ενέργειες που υλοποιήθηκαν

Στις αρχές του Οκτωβρίου του 2023 συναντήθηκε η ομάδα της διαμεσολάβησης, η οποία αποτελούνταν από έντεκα μαθήτριες προκειμένου να ανταλλάξουν ιδέες σχετικά με τη διάχυση του θεσμού στη μαθητική κοινότητα και να προγραμματίσουν τις δράσεις τους. Χωρίστηκαν σε ομάδες, οι οποίες ανέλαβαν το έργο της παρουσίασης της ομάδας των εκπαιδευμένων διαμεσολαβητριών σε όλα τα τμήματα του σχολείου αλλά και την ενημέρωση σχετικά με τη λειτουργία του θεσμού.

Τον Νοέμβριο του 2023 πραγματοποιήθηκε η ενημέρωση των τμημάτων από τις διαμεσολαβήτριες για τις βασικές αρχές της διαμεσολάβησης και μεταφέρθηκε η προσωπική εμπειρία των παιδιών που εκπαιδεύτηκαν. Ακολούθησε συζήτηση και έγινε η γνωριμία με τις διαμεσολαβήτριες. Στα μέσα Νοεμβρίου έγινε η εγγραφή του σχολείου στο Εθνικό πρόγραμμα eTwinning του Δικτύου Διαμεσολάβησης στην πλατφόρμα του EPAS και αναρτήθηκε υλικό στο Twinspace από τις δράσεις της ομάδας: [ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΟΜΗΛΙΚΩΝ – 3ο Γενικό Λύκειο Γιαννιτσών \(sch.gr\)](#)

Τον ίδιο μήνα ξεκίνησε η επικοινωνία των μελών του δικτύου για την ανταλλαγή καλών πρακτικών του θεσμού της διαμεσολάβησης και τον προγραμματισμό διαφόρων δράσεων και επιμορφώσεων. Επίσης, έγινε μια διαδικτυακή συνάντηση με τους/τις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς άλλων σχολείων που συμμετέχουν στο δίκτυο. Τέλος, ενημερώθηκε ο Σύλλογος Διδασκόντων σχετικά με τη λειτουργία του θεσμού στο σχολείο, συναντήθηκαν οι διαμεσολαβήτριες με τα πενταμελή και τα δεκαπενταμελή συμβούλια των μαθητών/τριών του σχολείου με στόχο την ενημέρωση και τη συνεργασία τους για τη διάχυση και την εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στο σχολείο και στάλθηκε μέσω email ενημερωτική επιστολή στους κηδεμόνες σχετικά με την ύπαρξη ομάδας εκπαιδευμένων διαμεσολαβητριών και τα οφέλη από τη λειτουργία του θεσμού.

Στις αρχές του Δεκέμβρη έγινε η αίτηση για συμμετοχή στο συνέδριο με τίτλο «Προχωράμε μαζί; Συζητάμε πρακτικές για την αλληλοκατανόηση και την ειρηνική συμβίωση στο σχολείο» του οποίου κύριος διοργανωτής ήταν η Δ.Δ.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης. Επίσης, έγινε μία συνάντηση των διαμεσολαβητριών κατά την οποία τα παιδιά, αφού χωρίστηκαν σε ομάδες ανέλαβαν τη δημιουργία αφίσας, ζωγραφιάς, βίντεο και μουσικού θέματος για τη διάχυση του θεσμού στη μαθητική κοινότητα. Πραγματοποιήθηκε η πρώτη διαδικτυακή συνάντηση των εκπαιδευμένων μαθητριών μας και των υπεύθυνων καθηγητριών με παιδιά και εκπαιδευτικούς – μέλη του δικτύου.

Στα μέσα του Δεκέμβρη πραγματοποιήθηκε μια διαμεσολάβηση ανάμεσα σε δυο μαθητές της Α΄ Λυκείου μετά από συνεννόηση με τη διευθύντρια του σχολείου και τους συμβούλους σχολικής ζωής. Μετά από δέκα ημέρες έγινε μία ακόμα συνάντηση με τα ίδια παιδιά και τις διαμεσολαβήτριες, όπου και διαπιστώθηκε ότι δεν τους απασχολούσαν πλέον τα θέματα που τους είχαν οδηγήσει στην αρχική σύγκρουση.

Τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο συνεχίστηκαν οι συναντήσεις της ομάδας για την παρακολούθηση της πορείας των εργασιών της κάθε υποομάδας. Τα παιδιά ετοίμασαν

την αφίσα, ένα βίντεο στην πλατφόρμα TikTok και μία ζωγραφιά εμπνευσμένα από τις αρχές και τους στόχους του θεσμού της διαμεσολάβησης και συνέχισαν να εργάζονται για τη δημιουργία ενός μουσικού κομματιού και ενός βίντεο με τις συνολικές δράσεις της ομάδας. Παράλληλα αναδιαμορφώθηκε η «γωνιά της διαμεσολάβησης στο σχολείο» και συνεχίστηκε η επικοινωνία με τα μέλη του δικτύου διαμεσολάβησης.

Τον Μάρτιο με αφορμή την 6η Μαρτίου, που καθιερώθηκε πανελληνίως ως ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού, η ομάδα πήρε μέρος σε μια πανελλήνια δράση κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού με τίτλο «Σπάω τη σιωπή, ενώνουμε τις φωνές κατά της βίας» σε συνεργασία με το Δίκτυο Σχολείων Σχολικής Διαμεσολάβησης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Τα παιδιά της ομάδας ετοίμασαν ενημερωτικό υλικό, χαρτόνια με μηνύματα ενάντια στη σχολική βία και τον εκφοβισμό και έσκασαν συμβολικά μπαλόνια σε μια δράση που έλαβε χώρα σε κεντρικό σημείο της πόλης των Γιαννιτών, όπου διαμοιράστηκε και το ενημερωτικό υλικό. Είχε προηγηθεί η δημοσίευση δελτίου τύπου και ακολούθησε η ανάρτηση βίντεο και φωτογραφιών της δράσης στην ιστοσελίδα και στα κοινωνικά δίκτυα του σχολείου.

Τον Απρίλιο η ομάδα της διαμεσολάβησης ολοκλήρωσε τις εργασίες της και τις συγκέντρωσε σε μια παρουσίαση για τη συμμετοχή της στο εκπαιδευτικό συνέδριο «Προχωράμε μαζί; Συζητάμε πρακτικές για την αλληλοκατανόηση και την ειρηνική διαβίωση στο σχολείο» το οποίο πραγματοποιήθηκε στο 2ο Γενικό Λύκειο Νεάπολης Θεσσαλονίκης. Η παρουσίαση και όλο το σχετικό οπτικοακουστικό υλικό αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα [ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΟΜΗΛΙΚΩΝ – 3ο Γενικό Λύκειο Γιαννιτών \(sch.gr\)](https://www.sch.gr/diamesolabehsi-omilikon-3o-geniko-lykeio-giannitson) και στα κοινωνικά δίκτυα του σχολείου.

Τον Μάιο έγινε η τελευταία για την σχολική χρονιά συνάντηση της ομάδας, όπου έγινε μια γενική αποτίμηση των δράσεων της ομάδας και η σχετική ανατροφοδότηση. Επίσης, δημιουργήθηκε μια φόρμα αξιολόγησης <https://forms.gle/KjzxTHmQ6rbYgPCj8> η οποία διαμοιράστηκε στο σύνολο της σχολικής κοινότητας προκειμένου να διερευνηθεί η στάση της απέναντι στο θεσμό της σχολικής διαμεσολάβησης αλλά και να διατυπωθούν προτάσεις για τη συνέχισή του ως τρόπου ειρηνικής επίλυσης των διαφορών και πρόληψης της σχολικής βίας. Τέλος, οι υπεύθυνες καθηγήτριες του προγράμματος της διαμεσολάβησης έκαναν αίτηση για την παρακολούθηση του Προγράμματος Εξειδικευμένης Επιμόρφωσης «Σχολική Βία - Εκφοβισμός και Σχολική Διαμεσολάβηση» στο Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε

- Οι μαθητές/τριες χωρισμένοι σε ομάδες δημιούργησαν αφίσα, ζωγραφιά, ένα βίντεο στην πλατφόρμα TikTok, μια μουσική σύνθεση με στίχους και μουσική που δημιούργησαν τρεις μαθήτριες της ομάδας και η οποία επένδυσε βίντεο με τις συνολικές δράσεις της ομάδας εμπνευσμένα από τις αρχές και τους στόχους του θεσμού της διαμεσολάβησης. Όλα αυτά συγκεντρώθηκαν σε μια παρουσίαση και αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του σχολείου: <https://blogs.sch.gr/3lykgian/ekdiloseis/diamesolavisi-omilikon/> και στο YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=62hORo1BWU8>
- Παράλληλα αναδιαμορφώθηκε η «γωνιά της διαμεσολάβησης» στο σχολείο με κεντρικά στοιχεία το κουτί της διαμεσολάβησης, τις αφίσες και τη ζωγραφιά που δημιούργησαν οι μαθήτριες της ομάδας. Τέλος, οι μαθήτριες της ομάδας ετοίμασαν ενημερωτικό υλικό, χαρτόνια με μηνύματα ενάντια στη σχολική βία και τον εκφοβισμό και έσκασαν συμβολικά μπαλόνια σε μια δράση που έλαβε χώρα σε κεντρικό σημείο της πόλης των Γιαννιτών, όπου διαμοιράστηκε και το ενημερωτικό υλικό. Το υλικό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και την επόμενη σχολική χρονιά.

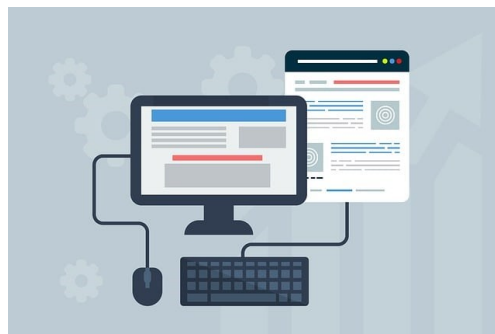
Πηγή: Αξιολόγηση των σχολικών μονάδων - Καλές Πρακτικές: 3ο Ημερήσιο Γενικό Λύκειο Γιαννιτών (2023 – 2024)

Χρήσιμες ενδεικτικές πρακτικές/προτάσεις για τη διευκόλυνση των διαδικασιών διαμεσολάβησης

- Κουτί της Σχολικής Διαμεσολάβησης: τοποθέτηση σε διακριτικό σημείο που να μην γίνεται άμεσα αντιληπτό ποιο παιδί ρίχνει μέσα το σημείωμά του. Από εκεί παίρνουμε συνήθως ανώνυμα πληροφορίες για περιστατικά.
- Διαθέσιμο πληροφοριακό υλικό με τηλέφωνα φορέων που παρέχουν βοήθεια.
- Συμπράξεις σχολείων που προαυλίζονται στον ίδιο χώρο με σταθερή ομάδα εκπαιδευτικών που να συντονίζει το πρόγραμμα.
- Συνεργασία με άλλα σχολεία.
- Συνεργασία με συναδέλφους που είχαν ήδη υλοποιήσει το πρόγραμμα.
- Ευαισθητοποίηση του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων (να μάθουν για τη μέθοδο της σχολικής διαμεσολάβησης από παρουσίαση των ίδιων των μαθητών/τριών διαμεσολαβητών/τριών σε εκδήλωση του σχολείου).
- Δημιουργία έντυπου ή ψηφιακού υλικού (σχολική εφημερίδα) αφιερωμένη στα νέα της σχολικής διαμεσολάβησης.

Ενδεικτικό πληροφοριακό υλικό για ενημέρωση και υποστήριξη των σχολείων

- Γρηγοριάδου, Ε., & Τέλλιου, Α. (2016). Σχολική διαμεσολάβηση: Ένας οδηγός για την επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο από ομηλίκους. Θεσσαλονίκη: Αντιγόνη. https://gr.boell.org/sites/default/files/odigos_sholikis_diamesolavisis_omilikon.pdf.
- [Πανελλήνιο Δίκτυο Σχολείων για τη Σχολική Διαμεσολάβηση](#)
- Εισηγήσεις Ημερίδας: [Κοινωνική Μάθηση και Ψυχική Ανθεκτικότητα: Καινοτόμες Πρακτικές και Βιωματικές Δράσεις στο Σχολείο για Όλους](#)
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου: [Παρατηρητήριο για τη Βία στο Σχολείο, ΠΑ. ΒΙ.Σ.](#)
- Πλατφόρμα παροχής δωρεάν online συμβουλευτικής υποστήριξης σε μαθητές, γονείς και καθηγητές: [«Ζήσε χωρίς εκφοβισμό»](#)
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής: [Πρόληψη-Αντιμετώπιση Περιστατικών Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού](#)

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αρτινοπούλου, Β. (2001). *Βία στο σχολείο: Έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη*. Μεταίχιμο.
- Αρτινοπούλου, Β. (2010). *Η Σχολική Διαμεσολάβηση: Εκπαιδύοντας τους μαθητές στη διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βίλμα, Μ. (2017). *Σχολική διαμεσολάβηση: μία πρακτική πρόληψης και επίλυσης της ενδοσχολικής βίας*. Ανακτήθηκε από: http://www.iep.edu.gr/images/IEP/ΕΠΙΣΤΙΜΟΝΙΚΙ_ΥΠΕΡΕΣΙΑ/Epist_Monades/B_Kyklos/Social_Sciences/2017/2017-05-27_Eisigiseis_Hmeridas/Meniki_Vithleem.docx
- Γρηγοριάδου, Ε., & Τέλλιου, Α. (2016). *Σχολική διαμεσολάβηση: Ένας οδηγός για την επίλυση συγκρούσεων στο σχολείο από ομηλίκους*. Αντιγόνη. Ανακτήθηκε από: https://gr.boell.org/sites/default/files/odigos_sholikis_diamesolavisis_omilikon.pdf.
- Θάνος, Θ. (2011). *Η διαμεσολάβηση στο σχολείο και την κοινωνία: Επανορθωτική δικαιοσύνη, Σχολική διαμεσολάβηση, Ποινική συνδιαλλαγή*. Εκδόσεις Πεδίο.
- Θάνος, Θ. (2019). Σχολική διαμεσολάβηση: μια εναλλακτική πρακτική επίλυσης των διαφορών και της βίας στο σχολείο, *Εκπαιδευτική Επικαιρότητα, τόμος, Β', 6*, 28-36.
- Θάνος, Θ., & Σταθά, Π. (2018). Προγράμματα σχολικής διαμεσολάβησης στην Ελλάδα: Μια πρώτη προσέγγιση. Στο Θ. Θάνος & Α. Τσατσάκης (Επιστ. Επιμ.). *Σχολική βία και σχολικός εκφοβισμός. Μεθοδολογικά ζητήματα, διαστάσεις, αντιμετώπιση* (σελ. 175-190). Κυριακίδη.
- Καρακιάζης, Κ., & Παπακίτσος, Ε. (2016, Απρίλιος 16-17). *Διαμεσολάβηση συνομηλίκων: Ένας εναλλακτικός τρόπος διαχείρισης των συγκρούσεων*. Πρακτικά του 3ου Συνεδρίου: Νέος Παιδαγωγός, Αθήνα.
- Κωστελίδου, Α. (2014, Ιούνιος 11-12). Ο ρόλος του σχολείου στην πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού: καλές πρακτικές διαχείρισης του φαινομένου. Στο Σαλίχος, Π., & Αλεβίζος, Σ. (Επιμ.). *Το Φαινόμενο του Εκφοβισμού στο Σχολικό και Διαδικτυακό περιβάλλον: Με το βλέμμα στη Ευρώπη*. Πρακτικά 1ου Επιστημονικού Συνεδρίου του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, Αθήνα: Το Χαμόγελο του Παιδιού.
- Μαυρίδης, Α., & Σμαροπούλου, Α. (2022). Εφαρμογή Προγράμματος Σχολικής διαμεσολάβησης και υποστήριξης συνομηλίκων σε μαθητές/τριες με διάγνωση συμπεριφορικών και συναισθηματικών διαταραχών. *Culture - Journal of Culture in Tourism, Art and Education*, 2(4), 66-78.
- Μαυροσκούφης, Δ. (2007). *Στρατηγικές για τη διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων και προβληματικών συμπεριφορών στη σχολική τάξη*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.ekadeve.gr/old/gr/articles_edu.php (10/9/2015).
- Πανούσης, Ι. (2011). Συγκρούσεις και διαχείριση κρίσεων στο σχολείο. Στο Θ. Θάνος (επιμ.) *Η διαμεσολάβηση στο σχολείο και την κοινωνία. Επανορθωτική δικαιοσύνη, σχολική διαμεσολάβηση, ποινική συνδιαλλαγή*. Πεδίο.

Ξενόγλωσση

- Cremin, H. (2007). *Peer Mediation: Citizenship and social inclusion revisited*. Buckingham: Open University Press.
- Flecknoe, M. (2005). What does anyone know about peer mediation? *Improving Schools*, 8(2), 221–235.
- Hakvoort, I. (2010). The conflict pyramid: A holistic approach to structuring conflict resolution in schools. *Journal of Peace Education*, 7, (2), 157-169.
- Hakvoort, I. (2010). The conflict pyramid: A holistic approach to structuring conflict resolution in schools. *Journal of Peace Education*, 7 (2), 157-169.
- Noaks, J., & Noaks, L. (2009). School-based peer mediation as a strategy for social inclusion. *Pastoral Care in Education*, 27(1), 53-61.
- Thanos, Th., & Dalakas, Ch. (2014). Peer mediation: Application to a primary school. In E. Arvanitis & A. Kameas (Eds), *Intercultural Mediation in Europe. Narratives of Professional Transformation* (pp. 215-233). Common Ground.
- Wilson, S. J., & Lipsey, M. W. (2007). School-based interventions for aggressive and disruptive behavior: Update of a meta-analysis. *American Journal of Preventive Medicine*, 33(2), 130-143.
- Winkelspecht, C. R. (2007). *Evaluation of a school-based peer mediation program: Assessing disputant outcomes as evidence of success*. Auburn University.

